

Waltz & Ostermeier in januari 2000: 'Het theater kan een plaats van bewustwording en daardoor van her-politisering zijn. Daarvoor hebben we in de beste zin van het woord een theater als tijdgenoot nodig, een theater dat vertellingen brengt over de individueel-existentiële en over de maatschappelijk-economische conflicten van mensen in deze wereld. Zodoende kan het theater, in een situatie van ogenschijnlijk extreme vrijheid van de eenling en volledige onderwerping aan de wetten van de markt, weer de vraag stellen: hoe moeten we eigenlijk leven?'

Een centrale rol in het realiseren van dit ideaal is (naast nieuwe producten van veelal jonge schrijvers) weggelegd voor de 'auteurs op de vloer' (de acteurs en de dansers) en voor de 'auteurs aan de kant' (de regisseurs en choreografen). Waltz en Ostermeier benadrukten een jaar geleden: 'Für uns is das utopische Moment des Theaters die Idee des Ensembles.' Daarvoor hebben 40 acteurs en dansers zich, om te beginnen voor twee jaar, dus tot begin 2002, bereid verklaard van werk bij televisie en film af te zien. Wat ze er – behalve veel rollen in veel stukken, in het eerste half jaar bracht de Schaubühne-nieuwe-stijl maar liefst negen premières uit – voor terugkrijgen, zijn onder meer gezamenlijke zeggenschap over bestuur, beheer, beleid

en repertoire van het gezelschap, en een grote serie gemeenschappelijke trainingen. De kersverse gezichten van het Berlijnse theater beschouwden zich meteen als de vertegenwoordigers van een nieuwe generatie, die zich hebben afgekeerd van de esthetisch weliswaar hoogontwikkelde maar inhoudelijk lege stijlfiguren van de voormalige 'Achtundsechziger', hun links-geëngageerde voorgangers. 'Wir wollen Geschichte erzählen, in denen menschliche Abgründe zu Tage treten und sich die existentiellen Fragen des Lebens stellen.' Voor minder doen Ostermeier en Waltz en hun Berlijnse 'partners-in-crime' het niet.

•••

Voor de vaste Schaubühne-ganger (die ik al sinds het midden van de jaren zeventig ben) heerst er duidelijk een andere sfeer in het statige witte gebouw aan de Lehninger Platz, en dat werd tijd ook, want het was er de laatste tijd niet meer om te harden. De grauwsluiers zijn weg, net als de tempelachtige plechtigheid en de deftige stemming onder het bedienend personeel. Het is me in het afgelopen jaar meerdere keren overkomen dat ik twee voorstellingen op één avond wilde zien, de eerste voorstelling wat uitliep, en ik vervolgens door enkele behen-

dig manoeuvrerende jongelui bij de tweede voorstelling (die al begonnen was) naar binnen werd geloodst. Zo iets zou in de 'oude' Schaubühne volstrekt ondenkbaar zijn geweest. Ook de vakliteratuur in het kleine boekwinkeltje is aangepast: niet meer uitsluitend de erudiete teksten waarin de grote klassiekers van eindeloze reeksen voetnoten werden voorzien, maar nu ook literatuur over de fysieke theaterpraktijken van Jacques Lecoq en de biomechanica van Vsevolod Meyerhold, die ook deel uitmaken van het vaste trainingsprogramma.

De combinatie van dansers en toneelspelers binnen één toneelgezelschap is verfrissend, hoewel niet nieuw in Berlijn: de Volksbühne aan de Rosa Luxemburg Platz wordt al sinds de vernieuwing daar (kort na 'de Wende') geleid door regisseur Frank Castorf en choreograaf Johannes Kresnik. Nieuw is hier dat de trainingen (dagelijkse verplichte kost) aan acteurs en dansers samen worden gegeven en dat zij ook samen beslissen over het speelplan van de Schaubühne. 'Gesamtprojekte' voor 'Tanz und Sprechtheater' zijn pas in het tweede jaar voorzien. Maar de drie Schaubühnezalen worden intensief bespeeld en het repertoire is veelzijdig. Barbara Frey bijvoorbeeld, een talentvolle jonge regisseur, leverde het afgelopen jaar een luchtig

Das Kontingent (Tom Kühnel & Robert Schuster / Schaubühne am Lehninger Platz, Berlin) ARNO DECLAIR

